

Over eenige Nederlandsche Psylliden

door

W. H. GRAVESTEIN*).

1. *Rhinocola aceris* L. faun. nov. spec.

In het Vondelpark te Amsterdam vond ik op 8 en 9 Juni '43 van deze aardige kleine Psyllide enkele exemplaren op den stam van *Quercus robur*.

Het dier is bekend van *Acer campestre*, maar wordt ook vermeld van *Quercus*. Ook klopte ik één keer als toevalligheid een exemplaar van *Buxus*.

2. *Aphalara calthae* L. en zijn variëteit

f. *maculipennis* Löw, faun. nov. f. (fig. 1).

Op de Wintervergadering demonstreerde ik een aantal exemplaren van bovengenoemde soort, waarvan Linné in zijn *Fauna suecica* edit. alt. 1761. Nr. 1005 slechts aangeeft „Habitat in *Calthae palustris floribus*.”

In 1848 beschrijft Förster (Verh. naturhist. Ver. preuss, Rhein. p. 90) een *Aphalara polygona*, die hiermede synoniem gebleken is, evenals zijn *Aph. ulicis* (l.c. p. 96.)

In 1886 geeft Löw in Verh. der K.K. Zool.-bot. Ges. Wien p. 149 en 150 een uitgebreidere beschrijving van de soort, die zeer variabel in kleur is en waarvan de voorvleugels glashelder, gelig of bruingeel kunnen zijn, of slechts in de basaalhelft glashelder en naar de top gelig, bruinig of grauw beroekt.

De aderen zijn overeenkomstig geel of naar het einde meer of minder donkerbruin. Daar deze kleurovergangen veelvoudig gemengd voorkomen en in elkaar overgaan, is het niet mogelijk scherp

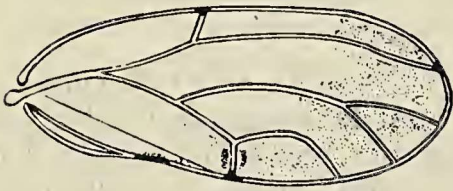

Fig. 1. *Aphalara calthae* L. Orig.

begrensde variëteiten op te stellen. Hieromtrent maakt Löw nog de volgende opmerking:

Bij *Aphalarinae*, in tegenstelling met *Psyllinae* en *Triozinae*, is de uitkleuring der imagines reeds na eenige dagen volledig. Later komt geen of slechts zeer geringe verandering in de kleur voor. Zoo heeft de verscheidenheid in kleur der *Aphalara*-imagines een andere oorzaak, die waarschijnlijk gezocht moet worden in de voeding der larven op verschillende planten.

Intusschen is een, door zijn mooie vlekken-tekening, zoo opvallende kleuring der voorvleugels door Löw tusschen de typen aangehouden, dat hij deze als een aparte variëteit heeft benoemd. (l.c. p. 150). Dit is de *var. maculipennis*, (fig. 2), die ik hierbij laat zien als een faun. nov. f. Ik vond de dieren tegelijk met het type, in aantal te Amsterdam van 13-10 tot 2-11-'43 op *Juncus*, het type reeds vanaf 25-8 ter zelfde plaatse.

Het opmerkelijke van deze vondst is, dat er slechts twee vindplaatsen in Europa bekend zijn, t.w. in het dal van de Mödlingbach in Neder-Oostenrijk door Löw op *Polygonum aviculare*, waarnaar deze variëteit beschreven is en in 1886 door Prof. F. The n bij Levico in Zuid-Tirol, zoodat deze nieuwe vindplaats wel zeer veraf is van de eerst bekende.

Hieronder laat ik de beschrijving van Löw volgen:

Aph. c. var. maculipennis Löw (fig. 3):

„Vorderflügel glashell, von der Mitte der ersten Randzelle zieht sich über die Basis der zweiten Randzelle in etwas schiefer Richtung eine aus dunkelbraunen Flecken gebildete Binde bis zum Vorderrande; zwischen dieser Binde und dem Apicalrande sind kleine, dunkelbraune Flecken und Punkte unregelmässig zerstreut, am Hinterrande des Clavus nahe seiner Spitze ein kurzes schwarzes Strichel; die erste Zinke beiderseits ziemlich breit dunkelbraun gesäumt; alle Nerven gelb, an ihren Einmündungsstellen in den Randnerv schwarz”.

Löw geeft op Pl. VI, fig. 1, een tekening

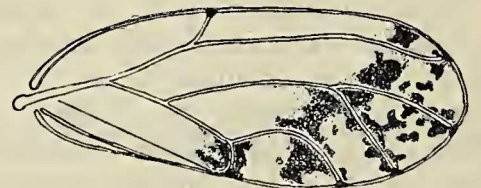

Fig. 2. *Aphalara calthae* L. f. *maculipennis* Löw. Orig.

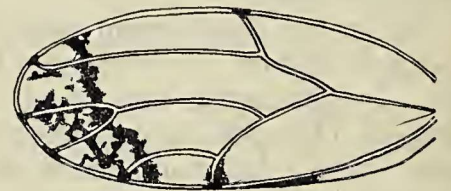

Fig. 3. *Aphalara calthae* L. f. *maculipennis* Löw. naar Löw.

*) Naar een voordracht gehouden op de 77e Wintervergadering der Ned. Ent. Ver. op 4 Maart 1944.

van een vleugel van deze var. welke ik hier even in 't bijzonder wil aanhalen, daar zij, waarschijnlijk door de lithografeering vervormd, een volkomen verkeerd beeld geeft van den zuiveren omtrek van dezen vleugel. Dit heeft aan Haupt (p. 229) de (verkeerde) veronderstelling ontlokt: „nach dem Umrisz der Vdfl. würde ich diese Form eher zur nächsten Art ziehen;“ d. i. *Aph. exilis* Web. et Mohr.

Wat is nl. het geval: Haupt geeft als verschillenmerken der beide soorten het volgende aan:

Voor *calthae*: „Vdfl. verhältnismässig lang und schmal, Costa auf lange Strecke gerade und auch an ihrer Basis wenig gebogen“.

Voor *exilis*: „Vdfl. verhältnismässig kurz, Costalrand seiner ganzen Länge nach leicht gebogen, an seiner Basis stärker gebogen, die Flügelspitze breit abgerundet“.

Wanneer we de tekening van Löw, waarvan ik hierbij een reproductie toon, bezien, dan kunnen we Haupt geen ongelijk geven. Het juiste beeld der vleugels van type en variëteit heb ik daarom zelf weergegeven, met den teekenspiegel geteekend naar origineele exemplaren van mijn vondst.

Hieruit blijkt ten duidelijkste de volkomen overeenkomst in omtrek en aderverloop van type en variëteit, zoodat de beschrijving van Löw als zuivere weergave moet worden beschouwd; de afbeelding in de Verh. Zool.-bot. Ges. Wien daarentegen is zeer misleidend.

Over de gastplanten der dieren bericht ik het volgende: dat de soort niet alleen op *Caltha palustris* voorkomt, is reeds lang bekend. Zij is o.a. veel gevonden op *Polygonum aviculare* en *persicaria*, ook op *Rumex acetosella* en *scutatus*, waar zij overal misvormingen op de bladeren teweeg brengt.

Het voorkomen in de herfst op *Juncus* wordt nergens vermeld; echter geeft Haupt in zijn boekje, van een andere soort van dit genus: *Aph. exilis* Web. et Mohr aan (pag. 229), dat zij in den herfst gaarne op *Carex* overgaat.

Het type was bekend van Den Haag, Wageningen, Arnhem, Gorsel en Zeeburg. Zelf bezit ik nog ex. van 's-Graveland, Huizen en Arcen.

3. *Psylla peregrina* Frst. faun. nov. spec. (fig. 4).

Oorspr. descr. in Verh. Naturhist. Ver. preuss. Rheinl. 1848, p. 74.

Synoniemen zijn: *carpini* Frst. en *crataegicola* Flor (nec. Frst.).

Deze soort blijkt ook hier in Nederland zeer algemeen te zijn op *Crataegus*. De vindplaatsen, die Blöte in zijn „Nieuwe Naamlijst der Nederl. Psylliden (Entom. Ber. 1925, No. 148, p. 65 e.v.) van *Ps. mali* Schmdbg. aangeeft, hebben alle op één na betrekking op *peregrina* Frst.

Ik zag de dieren uit de coll. Leiden en Amsterdam (coll. Mac Gillavry). Zelf vond ik ze van Mei tot October in alle kleurstadia in Amsterdam op *Crataegus*.

Löw (Verh. K.K. Zoöl. bot. Ges. Wien 1879, p. 573) wijst reeds op een voornaam verschilpunt in de aderen der voorvleugels

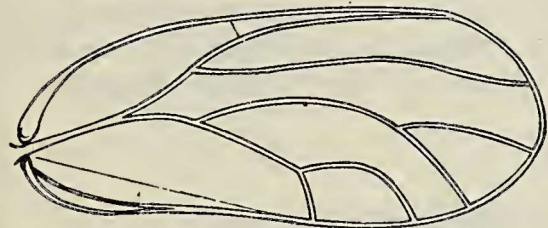

Fig. 4. *Psylla peregrina* Frst. Orig.

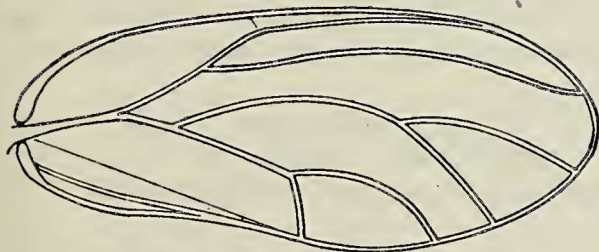

Fig. 5. *Psylla mali* Schmbd. Orig.

van *peregrina*: „Eerste vorkcel (cubitaalcel) korter dan bij *mali*“.

Buiten de voornaamste verschillen, nl. die van den vorm van de wangenkegels, is dit een zoo cardinaal verschilpunt, dat ik hierbij twee afbeeldingen der beide soorten geef, die ik van origineele exemplaren uit mijn collectie met den teekenspiegel maakte en waarin het besprokene duidelijk tot uiting komt. (fig. 4 en 5).

De tekening van Haupt Fig. 468 van *Ps. mali* op pag. 236 is identiek met mijn tekening van *Ps. peregrina*.

4. *Psylla simulans* Frst. faun. nov. spec. (fig. 6).

Zie oorspr. descr. van Förster in Verh. Naturhist. Ver. preuss. Rheinl. 1848, p. 90, naar 1 ♀ gevonden bij Aken.

Löw (Verh. K.K. Zoöl. bot. Ges. Wien 1886, p. 157), vond deze soort alleen op appelboomen, tegelijk met *Ps. piricola* Frst.

Volgens Scott (Trans. Ent. Soc. London 1876, p. 536), die haar *Psylla pyri* (nec L.) noemt, zou ze ook op perenboomen voorkomen. Zelf vond ik een ♂ en een ♀ op 2-11-'43, resp. op *Alnus incana* en *crataegifolia*, die nog lang groen stonden, in het Vondelpark te Amsterdam.

Deze soort wordt als zeer zeldzaam opgegeven uit Duitsland, Frankrijk, Engeland, Hongarije, Italië en Bohemen. De morfologische verschillenmerken met *pyri* L. worden overal duidelijk aangegeven. Echter wil ik even dieper ingaan op den vorm der gonopoden van het ♂.

Reeds Löw (l.c.) geeft de overeenkomst der gonopoden aan met die van *Ps. piricola* Frst., noemt ze echter iets breder, (zie ook bijgaande teekening van het origineele Amsterdamsche exemplaar, die L. Vári voor mij met den teekenspiegel maakte).

Des te vreemder is het, dat Haupt in zijn boekje over *Psylliden* op p. 238 een teekening van het ♂ genitalsegment plaatst met een sikkelvormige gonopode en als verschillenmerk met die van *pyri* L. aangeeft: voor *simulans*: (fig. 7b)

„Gpdn.: ..... Basis mit rundlichem Vorsprung”.

Zie teekening Fig. 472.

voor *pyri*: (fig. 7a)

„Gpdn.: ..... Basis vorn mit zahnartigem Vorsprung”.

Het is mij absoluut onverklaarbaar, hoe in Haupt's anders zoo klare werk deze cardinale fout kon insluipen.

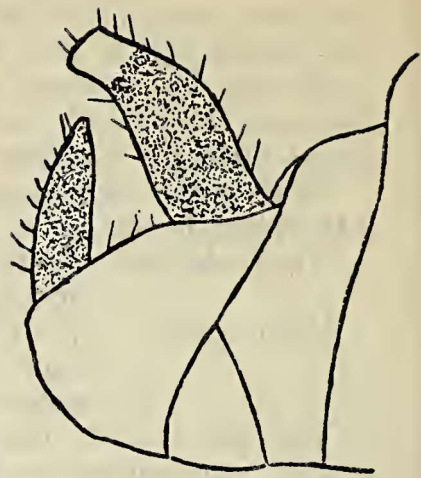

Fig. 6. Gonopoden van *Psylla simulans* Frst. Orig.

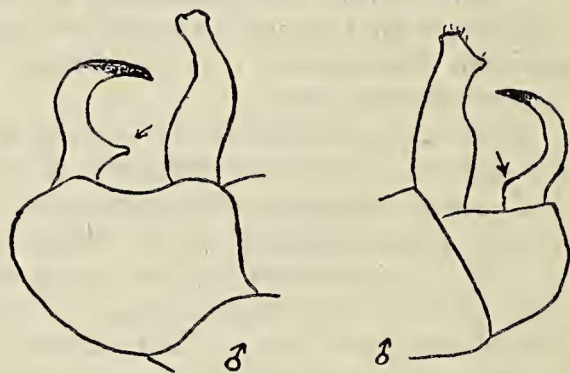

Fig. 7. Gonopoden van
a. *Ps. pyri* L. n. Löw.   b. *Ps. simulans* Frst. n. Haupt.

Alvorens deze regelen te besluiten, rest mij een woord van dank aan de H.H. Corporaal, Kruseman en Vári, voor hun medewerking bij het beschikbaar stellen van materiaal en litteratuur van het Entom. Museum te Amsterdam en aan de H.H. Blöte en de Jong voor toezending der dieren van het Leidsch Museum.

Amsterdam Z., Rubensstraat 87, Maart 1944.

Bekendmaking van den Bibliothecaris

Aangezien het aangeteekend verzenden van briefpakketten en drukwerken boven 200 gram niet meer mogelijk is, en het verzenden van talrijke postpakketten met aangegeven waarde op technische materiaalmoeilijkheden stuit, heeft het Bestuur besloten, eene doorlopende transportverzekering te sluiten.

De regeling voor het verzenden der boekwerken uit onze bibliotheek wordt nu zóó, dat de leden de boeken per gewoon postpakket toegezonden krijgen, en dat de verzekeringskosten, evenals de porti, op de gewone wijze via den penningmeester verrekend worden.

Bij de terugzending der boeken dient dan de leener gelijktijdig den bibliothecaris van de terpostbezorging, met vermelding van datum en waarde, in kennis te stellen. Dit is absoluut noodzakelijk, omdat deze briefkaarten voor de verzekeringsmaatschappij als bewijs moeten dienen. Die briefkaart moet eene opsomming bevatten van de gezonden werken.

Ook andere entomologische werken, al dan niet eigendom der N.E.V., kunnen onder deze verzekering worden ondergebracht, mits gelijktijdig met de terpostbezorging eene soortgelijke briefkaart aan den bibliothecaris worde toegezonden.

Pakketten, waarvan de waarde meer dan f 500.— bedraagt, dienen met aangegeven waarde te worden verzonden, waarbij echter slechts 2% (twee procent) der waarde aangegeven behoeft te worden. Ook dan blijft het verzenden van eene briefkaart natuurlijk verplicht.

Het Bestuur wil echter de leden met nadruk in herinnering brengen, dat het goedkoop en ook nog veiliger is, boeken zoo veel mogelijk hetzij zelf, hetzij door bemiddeling van een vertrouwd persoon, af te halen en terug te bezorgen. De naastbijzijnde tramhalte is „Dapperstraat” van lijn 10.

P.V. 2015/1. Verantwoordelijk voor den geheelen inhoud: Dr. D. Mac Gillavry, Groenelaantje 7, Nunspeet. Uitgeefster: De Nederlandsche Entomologische Vereeniging. Verschijningsfrequentie: maandelijksch. Alleen voor leden, losse nummers f 0.50. Drukkers: Fa. Ponsen & Looijen, Wageningen.